МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
СЛОВАЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА (СЛОВАЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
ЧЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДНИЧИХ НАУК (ЧЕХІЯ)
ПОМОРСЬКА АКАДЕМІЯ В СЛУПСЬКУ (ПОЛЬЩА)

Матеріали
міжнародної науково-практичної конференції

АГРАРНА ОСВІТА ТА НАУКА: ДОСЯГНЕННЯ, РОЛЬ, ФАКТОРИ РОСТУ

«Інноваційні технології в агрономії, землеустрої, електроенергетиці, лісовому та садово-парковому господарстві»

14 вересня 2026 року

Біла Церква
2026

УДК 378:63:001(063)

Редакційна колегія:

Шуст О.А., д-р екон. наук, професор.
Варченко О.М., д-р екон. наук, професор.
Скиба В.В., д-р с.-г. наук, доцент.
Димань Т.М., д-р с.-г. наук, професор.
Крауютієне І., доктор.
Мамедова К.Х., доцент.
Карпук Л.М., д-р с.-г. наук, професор.
Панченко Т.В., канд. с.-г. наук, доцент.
Василенко О.І., доктор філософії, доцент.
Мостипан О.В., доктор філософії, доцент.

Відповідальна за випуск – **Мостипан О.В.,** начальник редакційно-видавничого відділу.

«Інноваційні технології в агрономії, землеустрої, електроенергетиці, лісовому та садово-парковому господарстві»: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 14 вересня 2026 року. – Біла Церква: БНАУ. – 95 с.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

Ел. адреса: https://science.btsau.edu.ua/taxonomy/term/27

БНАУ©2026

7. Насіння кукурудзи П 9170 ФАО 320 Pioneer (Піонер). 2025. URL: https://agro-zahyst.com.ua/nasinnja-kukurudzi-p9170-fao-320-brevant-brevant-elita/
8. Особливості росту і розвитку рослини кукурудзи. 2014. URL: https://www.syngenta.ua/press-release/kukurudza/osoblivosti-rostu-i-rozvitku-roslini-kukurudzi
9. Суперагроном Точне землеробство. 2017. URL: https://superagronom.com/slovnik-agronoma/tochne-zemlerobstvo-id18871/.
10. Тарасенко А. Удобрення кукурудзи: від А до Я. 2019. URL: https://agrilab.ua/ru/udobrennya-kukurudzy-vid-a-do-ya/.
11. Шевченко Н. В., Мазур В. А. Ростові процеси та архітектоніка посівів гібридів кукурудзи за локального та диференційованого внесення NPK. Рослинництво та ґрунтознавство. 2020. Т. 11, № 2. С. 34-41.

УДК 633.63:664.1(477)

КАЧАН Л.М., канд. с.-г. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
lesia.kachan@btsau.edu.ua

ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ БУРЯКОЦУКРОВОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Нині бурякоцукрова галузь України перебуває в мінливих економічних умовах. Різні чинники впродовж останніх десяти років зумовлювали скорочення обсягів виробництва буряків цукрових і цукру, а також їх підйом.
Ключові слова: буряк цукровий, посівна площа, урожайність, валовий збір, виробництво цукру, цукрова промисловість

KACHAN L.M., Candidate of Agricultural Sciences
Bila Tserkva National Agrarian University

KEY INDICATORS OF THE SUGAR BEET INDUSTRY IN UKRAINE

Currently, Ukraine’s sugar beet industry is operating under changing economic conditions. Over the past ten years, various factors have caused both declines and increases in the production volumes of sugar beet and sugar.
Key words: sugar beet, yield, gross harvest, sugar production, sown area, sugar industry.

Вирощування буряків цукрових і забезпечення країни стратегічними продуктами харчування, зокрема й цукром, як джерела швидких вуглеводів, важко переоцінити. Бурякоцукрова галузь традиційно посідає важливе місце в агропромисловому комплексі України, поєднуючи виробництво сільськогосподарської сировини з її промисловою переробкою.

За останнє десятиріччя бурякоцукрова галузь України пройшла досить виразний цикл: від відновлення виробництва у 2016–2017 рр. до його тривалого скорочення у 2018–2020 рр., воєнного спаду у 2022 р. та відновлення у 2023–2024 рр., з подальшим скороченням посівних площ у 2025 р. значною (табл. 1) [1–4].

Таблиця 1 – **Основні показники бурякоцукрової галузі України,** 2015–2025 рр.

Рік	Посівна площа буряків, тис. га	Урожайність, т/га	Валовий збір буряків, млн т	Виробництво цукру, млн т	Кількість заводів
2015	237,4	43,58	10,331	1,43	37
2016	292,4	48,15	14,011	2,01	42
2017	316,1	47,49	14,882	2,14	46
2018	276,2	50,85	13,968	1,82	42
2019	221,9	46,11	10,205	1,48	31
2020	220,0	41,62	9,150	1,17	30
2021	227,0	47,91	10,854	1,45	33
2022	184,0	54,12	9,942	1,33	23
2023	≈ 249,9	≈52,5	≈13,1	≈1,8	30
2024	≈ 254,0	≈47,2	≈12,0	1,8	29
2025	≈ 199,0	≈58,0	≈11,4	1,72	27

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України та НАЦУ «Укрцукор» [1–4].

У 2015–2017 рр. галузь характеризувалася нарощуванням сировинної бази та обсягів виробництва. У 2017 р. посівні площі досягли 316,1 тис. га, валовий збір – 14,88 млн т, виробництво цукру – 2,14 млн т, а кількість працюючих цукрових заводів – 46, що стало максимальними показниками за досліджуваний період [1].

У 2018–2020 рр. тенденція змінилася на протилежну: посівні площі скоротилися до 220,0 тис. га, валовий збір – до 9,15 млн т, а виробництво цукру – до 1,17 млн т. На розвиток галузі впливали економічна кон'юнктура, висока ресурсоємність вирощування буряків цукрових, скорочення кількості переробних підприємств та конкуренція за посівні площі з іншими сільськогосподарськими культурами [5]. Важливим чинником були й погодні умови. Зокрема, у 2020 р. тривала посуха у східних і центральних регіонах України та весняні заморозки у західних областях негативно позначилися на формуванні врожаю [6]. Середня урожайність буряків цукрових знизилася до 41,62 т/га – найменшого значення за досліджуваний період [1].

Після певного відновлення у 2021 р. новим викликом стало повномасштабне вторгнення росії в Україну. У 2022 р. площа посівів скоротилася до 184,0 тис. га – мінімального показника за 2015–2025 рр., а кількість працюючих цукрових заводів – до 23 [2, 7]. Воєнні дії ускладнили проведення посівної кампанії, спричинили проблеми із забезпеченням пальним, насінням, добривами та засобами захисту рослин, тоді як переробні підприємства зіткнулися з труднощами забезпечення енергетичними та матеріально-технічними ресурсами [7]. Водночас урожайність 54,12 т/га частково компенсувала скорочення посівних площ, що дозволило отримати 9,94 млн т коренеплодів [2].

У 2023–2024 рр. галузь продемонструвала швидке відновлення. У 2023 р. площа посівів збільшилася приблизно до 249,9 тис. га, валовий збір – до 13,1 млн т, а виробництво цукру – до 1,8 млн т. Одним із важливих економічних стимулів стало розширення можливостей експорту українського цукру, зокрема на ринок Європейського Союзу [7]. У 2024 р. посівні площі залишалися на високому рівні – близько 254,0 тис. га, однак урожайність знизилася приблизно до 47,2 т/га, а валовий збір – до 12,0 млн т.

Важливим чинником зниження урожайності у 2024 р. стали несприятливі погодні умови. За даними Укргідрометеоцентру, високі температури повітря і ґрунту та дефіцит ефективних опадів погіршували умови формування врожаю. Температура ґрунту на глибині 10 см у денні години досягала 30–34 °С за оптимальних для формування коренеплодів 16–19 °С, що стримувало або припиняло приріст їх маси [8]. Наприкінці серпня на більшості площ під цукровими буряками запаси продуктивної вологи в орному шарі ґрунту залишалися незадовільними [9]. Отже, динаміка показників підтверджує істотну залежність продуктивності буряків цукрових не лише від технології вирощування, а й від погодних умов вегетаційного періоду.

У 2025 р. площа посівів скоротилася приблизно до 199,0 тис. га. Водночас середня урожайність досягла близько 58,0 т/га – найвищого показника за досліджуваний період, а середня цукристість становила 17,6 %. У результаті 27 цукрових заводів виробили 1,72 млн т цукру. За даними НАЦУ «Укрцукор», скорочення посівних площ на 23 % супроводжувалося зменшенням виробництва цукру лише на 4 %, чому сприяли висока урожайність, кращі технологічні характеристики сировини та операційне вдосконалення роботи цукрових заводів [3].

Водночас результати 2023–2025 рр. засвідчили зростання ролі зовнішньої торгівлі у функціонуванні галузі. У 2025 р. Україна експортувала 463,7 тис. т цукру, з яких 73 % було спрямовано на світовий ринок і 27 % – до країн ЄС. Порівняно з 2024 р. експорт до ЄС скоротився на 59 % унаслідок запровадження торговельних обмежень [4]. Це посилює необхідність диверсифікації географії збуту та зменшення залежності українських виробників від окремих зовнішніх ринків.

Порівняння показників 2017 та 2025 рр. найбільш виразно характеризує структурні зміни у бурякоцукровій галузі. За цей період площа посівів скоротилася на 37,0 %, а кількість працюючих цукрових заводів – на 41,3 %. Водночас урожайність підвищилася приблизно на 22 %, тоді як виробництво цукру скоротилося лише на 19,6 %. Це свідчить про концентрацію переробки та зростання ролі продуктивності й технологічної ефективності у забезпеченні обсягів виробництва.

Подальший розвиток бурякоцукрової галузі доцільно спрямувати передусім на підвищення ефективності всього виробничого ланцюга. У рослинництві важливими є використання високопродуктивних та адаптованих до посухи гібридів, удосконалення систем удобрення і захисту рослин, впровадження вологозберігаючих технологій і точного землеробства. У переробній ланці необхідними залишаються модернізація цукрових заводів, зниження енерго- та ресурсомісткості й підвищення виходу цукру з одиниці сировини.

Отже, у 2015–2025 рр. бурякоцукрова галузь України розвивалася під впливом комплексу економічних, природно-кліматичних, воєнних та зовнішньоторговельних чинників. Незважаючи на скорочення посівних площ і кількості працюючих цукрових заводів порівняно з піковими показниками 2017 р., зростання урожайності та технологічної ефективності дозволяє підтримувати значні обсяги виробництва цукру. Подальша конкурентоспроможність галузі залежатиме від адаптації технологій вирощування до кліматичних змін, модернізації переробних підприємств, ефективного використання побічної продукції та диверсифікації зовнішніх ринків збуту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сільське господарство України за 2021 рік : статистичний збірник / відп. за вип. О. Прокопенко. Київ : Державна служба статистики України, 2022. 222 с. URL: https://stat.gov.ua/sites/default/files/2023-07/Статистичний%20збірник%20«Сільське%20господарство%20України»%202021%20рік%20.pdf (дата звернення: 28.08.2026).

2. Сільське господарство України за 2022 рік : статистичний збірник / відп. за вип. О. Прокопенко. Київ : Державна служба статистики України, 2023. 164 с. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/09/S_gos_22.pdf (дата звернення: 28.08.2026).

3. Сезон цукроваріння 2025 завершено. Національна асоціація цукровиків України «Укрцукор». 05.02.2026. URL: https://ukrsugar.com/sezon-tsukrovarinnia-2025-zaversheno/ (дата звернення: 28.08.2026).

4. Підведено підсумки експорту за 2025 календарний рік. Національна асоціація цукровиків України «Укрцукор». 02.02.2026. URL: https://ukrsugar.com/indoneziia-planuie-zbilshyty-vyrobnytstvo-tsukru-do-3-mln-t-4/ (дата звернення: 28.08.2026).

5. Melehanych H., Smolík J. Sugar Production in Ukraine: Trends and Problems. Listy cukrovarnické a řepařské. 2021. Vol. 137, No. 1. P. 32–36.

6. ASTARTA announced the results of late crops harvest and sugar production in 2020. ASTARTA. 15.12.2020. URL: https://astartaholding.com/en/astarta-announced-the-results-of-late-crops-harvest-and-sugar-production-in-2020/ (дата звернення: 28.08.2026).

7. Михайловин Н. Експорт цукру – найважливіший драйвер розвитку галузі. Держзовнішінформ. 04.04.2023. URL: https://dzi.gov.ua/press-centre/news/eksport-tsukru-najvazhlyvishyj-drajver-rozvytku-galuzi/ (дата звернення: 28.08.2026).

8. Україна: агрометеорологічні умови першої декади серпня 2024 року – Укргідрометеоцентр. Українська зернова асоціація. URL: https://uga.ua/meanings/ukrayina-agrometeorologichni-umovy-pershoyi-dekady-serpnya-2024-roku-ukrgidrometeotsentr/ (дата звернення: 28.08.2026).

9. Україна: агрометеорологічні умови третьої декади серпня 2024 року – Укргідрометеоцентр. Українська зернова асоціація. URL: https://uga.ua/meanings/ukrayina-agrometeorologichni-umovy-tretoyi-dekady-serpnya-2024-roku-ukrgidrometeotsentr/ (дата звернення: 28.08.2026).

УДК 633.37:631.5

ВАХНІЙ С.П., д-р с.-г. наук
serhii.vakhnii@btsau.edu.ua
ОСТРЕНКО М.В., канд. с.-г. наук
mykhailo.ostrenko@btsau.edu.ua
Білоцерківський національний аграрний університет

ГУСТОТА СТОЯННЯ РОСЛИН ТА СТЕБЛОСТІЙ КОЗЛЯТНИКА СХІДНОГО В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Дослідження, проведені в умовах Правобережного Лісостепу України свідчать про вплив норми висіву насіння на формування густоти рослин козлятника східного (Galega orientalis Lam.) упродовж років вирощування. У перший рік життя найменшу кількість рослин після повних сходів зафіксовано за норми висіву 1,0 млн насінин/га – 81–85 шт./м², тоді як збільшення норми висіву до 1,5 млн/га забезпечувало підвищення густоти до

ЗМІСТ

Примак І.Д., Войтовик М.В., Панченко О.Б., Ображій С.В. Актуальна забур'яненість агрофітоценозів і продуктивність короткоротаційної сівозміни за різних систем основного обробітку і удобрення чорнозему типового…….……3

Мороз О.В., Карпук Л.М. Динаміка росту й розвитку рослин квасолі залежно від сорту та гербіцидної системи……...5

Олійник О.О., Карпук Л.М. Динаміка росту й розвитку рослин тритикале озимого залежно від сорту та біопрепаратів…….…..8

Тонха О.Л., Піковська О.В., Гречаник А. Вплив біологізації систем удобреннння на агрофізичні властивості чорнозему типового……10

Куликов С.В. Грибні хвороби насіння кукурудзи цукрової……....13

Панченко Т.В., Козак Л.А. Вплив обробітку ґрунту та рівнів удобрення на врожайність гороху в умовах Лісостепу України……14

Павліченко К.В., Панченко Т.В., Степаненко М.В. Особливості формування урожайності гібридів ріпаку озимого в умовах Житомирської області……...……16

Мостипан О.В. Економічна ефективність гербіцидного та фунгіцидного захисту сортів сої різних груп стиглості……..18

Лозінський Б.М., Грабовський М.Б. Вплив агротехнічних заходів на формування довжини головного колоса пшениці ярої……...20

Городецький О.С., Лехан В.С. Продуктивність гібридів кукурудзи залежно від диференційованого внесення добрив……...23

Качан Л.М. Основні показники бурякоцукрової галузі України……25

Вахній С.П., Остренко М.В. Густота стояння рослин та стеблостій козлятника східного в умовах Лісостепу України…….27

Шушківська Н.І. Видовий склад фітофагів пшениці озимої на X-XI етапах органогенезу в умовах науково-виробничого центру БНАУ…….…..30

Юрченко А.І., Лозінський М.В., Самойлик М.О., Філіцька О.О., Прокоп'юк Т.П. Сучасний стан формування сортових ресурсів пшениці м'якої озимої в Україні……..…32

Самойлик М.О., Лозінський М.В., Філіцька О.О., Юрченко А.І. Ступінь і частота позитивних трансгресій за довжиною головного колоса у популяцій F_{2-3} при схрещуванні сортів пшениці м'якої озимої західноєвропейського і лісостепового екотипів…….34

Шубенко Л.А., Шох С.С., Леус В.В. Оцінка посухостійкості сортів ожини для вирощування в умовах нестійкого зволоження……..36

Sabadyn V.Ya., Hornovska S.V., Ustynova H.L. Selection value and homeostaticity of soft winter wheat varieties in ear productivity in the Forest-step conditions of Ukraine……..……38

Кубрак С.М., Сич З.Д. Оцінювання сортів та місцевих форм часнику озимого за господарсько цінними ознаками в посушливих умовах Правобережного Лісостепу України….39

Глеваський В.І., Шаповаленко Р.М. Теоретичні основи і задачі обробітку грунту під буряк цукровий……..…41

Димань Н.О. Екологізація технологічного ланцюга виробництва малини……..…..43

Житник І.С. Агротехнічні прийоми формування виноградників та діагностики шкідників (на прикладі виробничої практики в регіоні Шампань, Франція)…….…….45

Гаюк Н.В., Роль Н.В., Михайленко О.В. Порівняльний аналіз якості води з централізованого водопостачання та свердловини……...48

Левандовська С.М., Дяченко К.І. Сучасний стан біотехнічного забезпечення у ТОВ «Мисливське господарство «Мисливці та рибалки»…….50

Лозінська Т.П. Поширення *Viscum Album* у полезахисних лісосмугах Сквирської громади Київщини……..52

Лозінська Т.П., Тищенко Є.О. Варіація морфологічних ознак стебла сортів пшениці м'якої ярої як показник сортової стабільності……...54